

## บทที่ 5

### สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบคุณลักษณะของครูกับผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก จำแนกตามประเภทสถานศึกษา วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ รวมทั้งเพื่อศึกษาความสัมพันธ์และตัวแปรด้านคุณลักษณะของครูที่สามารถร่วมกันทำนายผลการปฏิบัติงานของครู กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก จำนวน 317 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) เกี่ยวกับคุณลักษณะของครู และผลการปฏิบัติงานของครู สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย คะแนนเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ( $SD$ ) ค่าความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) การทดสอบค่าที (t-test) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Products Moment Correlation) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

#### สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องคุณลักษณะของครูที่สัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก สรุปได้ดังนี้

1. คุณลักษณะของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก อยู่ในระดับมาก อันดับแรกได้แก่ด้านคุณธรรมและความประพฤติ อันดับสุดท้ายได้แก่ ด้านวิชาการ

2. คุณลักษณะของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก จำแนกตามประเภทสถานศึกษา วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ ปรากฏผลดังนี้

2.1 คุณลักษณะของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก จำแนกตามประเภทสถานศึกษา โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสถานศึกษาเอกชนแตกต่างจากสถานศึกษาประถมศึกษา และสถานศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็น

รายด้าน พบว่า ด้านการสอน สถานศึกษาเอกชนแตกต่างจากสถานศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษา และสถานศึกษาประถมศึกษา ด้านวิชาการ สถานศึกษาเอกชน แตกต่างจากสถานศึกษามัธยมศึกษา และสถานศึกษาประถมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านคุณธรรม และความประพฤติ สถานศึกษาเอกชน แตกต่างจากสถานศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษา และสถานศึกษามัธยมศึกษา แตกต่าง จากสถานศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านบุคลิกภาพ สถานศึกษาเอกชน แตกต่างจากสถานศึกษามัธยมศึกษาและสถานศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษา สถานศึกษาประถมศึกษาแตกต่างจากสถานศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 คุณลักษณะของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านวิชาการ และด้านการเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีคุณลักษณะด้านวิชาการ และด้านการเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย สูงกว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีลงมา

2.3 คุณลักษณะของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก จำแนกตามประสบการณ์ โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่มีประสบการณ์มากมีคุณลักษณะของครู สูงกว่า ครูที่มีประสบการณ์น้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านคุณธรรมและความประพฤติ ด้านบุคลิกภาพ ด้านการอบรม เน้นแนว และการปกครอง และด้านการเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่มีประสบการณ์มากมีคุณลักษณะของครู สูงกว่า ครูที่มีประสบการณ์น้อย

3. ผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก อยู่ในระดับมาก

4. ผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก จำแนกตามประเภทสถานศึกษา วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ ปรากฏผลดังนี้

4.1 ผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ใน

เขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก จำแนกตามประเภทสถานศึกษา โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสถานศึกษาเอกชนแตกต่างจากสถานศึกษามัธยมศึกษา และสถานศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษา สถานศึกษาประถมศึกษาแตกต่าง จากสถานศึกษามัธยมศึกษา และสถานศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษา และสถานศึกษามัธยมศึกษาแตกต่างจากสถานศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษา

4.2 ผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านผลงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีผลงานสูงกว่าครูที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีลงมา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.3 ผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก จำแนกตามประสบการณ์ โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านคุณลักษณะการปฏิบัติงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่มีประสบการณ์น้อยมีคุณลักษณะการปฏิบัติงานสูงกว่าครูที่มีประสบการณ์มาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. คุณลักษณะของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของครู โดยรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูง 2 ด้าน คือ ด้านบุคลิกภาพ และด้านการเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย อยู่ในระดับปานกลางมี 3 ด้าน คือ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านคุณธรรม และความประพฤติ และด้านการอบรม แนะนำและการปกครอง อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ มี 3 ด้านคือ ด้านการสอน ด้านวิชาการ และด้านสุขภาพกายและจิต

6. ตัวแปรคุณลักษณะของครู ด้านการเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย ด้านบุคลิกภาพ และ ด้านวิชาการ สามารถพยากรณ์ผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออกได้ร้อยละ 46.50 มีคะแนนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ ดังนี้

$$\hat{Y} = 1.392 + 0.274 (X_8) + 0.224 (X_6) + 0.152 (X_2)$$

## อภิปรายผล

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของครูกับผลการปฏิบัติงานโดยรวมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. คุณลักษณะของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก อยู่ในระดับมาก อันดับแรกได้แก่ด้านคุณธรรมและความประพฤติ อันดับสุดท้าย ได้แก่ ด้านวิชาการ ทั้งนี้เนื่องจากสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา ได้กำหนดจรรยาบรรณครู ตั้งแต่ พ.ศ. 2506-2539 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติตนของครูภายใต้กติกาของวิชาชีพ ให้เป็นผู้มีจริยธรรม เป็นแบบอย่างที่ดีต่อนักเรียนและบุคคลทั่วไป (สิริพร สุขเจริญ, 2544, หน้า 18-19) ประกอบกับมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่มุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาและการมุ่งคุณภาพ ทำให้ครูส่วนมากตระหนักในหน้าที่ความรับผิดชอบของความเป็นครู ประพฤติปฏิบัติตนอยู่ภายใต้กติกาของอาชีพและสูงส่งด้วยคุณธรรม ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีตามที่สังคมคาดหวังมากขึ้น เนื่องจากสถาบันต่าง ๆ ที่ผลิตครูนั้น ได้สั่งสอนอบรมตลอดจนเสริมสร้างนิสัยความเป็นครูอยู่ในตัวของครูทุกคน ให้ตระหนักถึงหน้าที่ความรับผิดชอบต่อนักเรียนและสังคม ตลอดจนการปฏิบัติตนของครูในโรงเรียนจะมีผู้บริหารคอยกำกับดูแลทั้งในด้านความประพฤติและการพัฒนาอาชีพ (สกุศลรัตน์ จันทรรณ, 2545, หน้า 63) จึงส่งผลให้ครูมีคุณลักษณะของครูอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชนิภา งามสมัน (2533) พบว่า ลักษณะของครูที่พึงประสงค์ตามทัศนะของนักเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสตูล อยู่ในระดับสูงทุกด้าน ธนุพงศ์ ปรัชญาอภิพันธ์ (2535) พบว่า คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ จริยธรรม สังคม วิชาการ และมนุษยสัมพันธ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ไพบุลย์ ไพระระหง (2533) พบว่า ภาพลักษณ์ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออกตามทัศนะของครู นักเรียน และประชาชน มีภาพลักษณ์ที่ดีทุกด้าน ธัญวิทย์ กล้าพลบ (2543) พบว่า ภาพลักษณ์ของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากิ่งอำเภอนิคมพัฒนา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดระยอง ตามทัศนะของผู้นำชุมชนและผู้ปกครองโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับดีมาก ด้านคุณธรรม และความประพฤติ มีระดับคุณลักษณะมากเป็นอันดับแรก ทั้งนี้เนื่องจากครูเป็นแม่แบบของศิษย์ในทุก ๆ ด้าน ครูจึงต้องเป็นผู้ยึดมั่นในคุณธรรม ประพฤติ

ปฏิบัติตนในทางที่ดีงาม ซึ่งเป็นค่านิยมที่สืบทอดกันมาช้านานสำหรับผู้ที่เป็นครู จริยธรรมที่ครูควรประพฤติปฏิบัตินั้นมีอยู่มากมาย อย่างน้อยที่สุดครูควรมีหิริโอตัมปะ ซึ่งเป็นธรรมที่เตือนสติเตือนใจ ควบคุมกิเลสทั้งหลายที่เกิดขึ้นแก่ตน (ไกรนุช ศิริพูล, 2531, หน้า 32-34) ทวีศักดิ์ สุขสวัสดิ์ (2537) พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูพลศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี ด้านคุณธรรม และความประพฤติ อยู่ในระดับมากเป็นอันดับแรก ทองคูณ หงษ์พันธุ์ (2537, หน้า 61-62) ซึ่งผลสรุปของงานวิจัยได้แสดงลักษณะของครูที่พึงปรารถนาไว้ข้อหนึ่งว่า จะต้องมีความรู้ อื่นได้แก่ คุณธรรมของครู จริยธรรม และคตินิยมในความเป็นครู เสริมศรี ไชยสร (2537, หน้า 3-5) ที่สรุปไว้ว่า ครูที่ดีต้องมีคุณลักษณะทางด้านคุณธรรม จริยธรรม เช่น ต้องมีเมตตา กรุณา ซื่อสัตย์ เสียสละ และยุติธรรม เป็นต้น พนม พงษ์ไพบูลย์ (2539, หน้า 111-112) ได้กล่าวถึง คุณสมบัติของครูดีไว้หลายข้อ โดยที่ข้อหนึ่งกล่าวไว้ว่า ครูดีต้องมีความประพฤติดี มีคุณธรรม เพื่อที่จะได้เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียน นำพานักเรียนไปสู่แนวทางที่ถูกที่ควร และ ประยงค์ เนาวบุตร (2525) พบว่า คุณลักษณะที่พึงปรารถนาของครูโรงเรียนชุมชนตามทัศนะของผู้บริหารการศึกษา ครูและประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ดนั้นต้องมีคุณธรรมและความประพฤติดี ส่วนคุณลักษณะของครูด้านวิชาการ พบว่า อยู่ในอันดับสุดท้าย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียน มักสนใจงานบริหารทั่วไปเป็นส่วนใหญ่ การเรียนการสอนในโรงเรียนผู้บริหารจะปล่อยให้ครูผู้สอนดำเนินการไป โดยไม่มีการแนะนำในด้านการเรียนการสอนให้กับครู ประกอบกับงานวิชาการเป็นงานที่ยาก มีขอบข่ายของงานหลายด้าน ได้แก่ การกำหนดนโยบาย การควบคุม กำกับ ติดตามนิเทศ จัดหาหลักสูตร และเอกสารหลักสูตร ผลิตจัดหาสื่อการเรียน ห้องสมุด การวัดและประเมินผลการเรียน การสอน การส่งเสริม แนะนำ ซึ่งผู้บริหารต้องค้นคว้าอยู่เสมอ ต้องเป็นผู้ช่วยให้บุคลากรในโรงเรียนร่วมมือกันปฏิบัติงานให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ (ดวงพร ทัดตะทองคำ, 2544, หน้า 99) ประกอบกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้โลกเต็มไปด้วยข่าวสารข้อมูล และเคลื่อนไหวอย่างรวดเร็ว บุคคลที่มีสื่อต่าง ๆ ครอบครองจะสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้รวดเร็ว ได้สัมผัส และแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้มากกว่าบุคคลอื่น ๆ ปัจจุบันวิถีชีวิตของคนไทยเปลี่ยนแปลงไปมากจากอิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์ คนไทยรับรู้ข่าวสารได้กว้างขวางขึ้น และในทางสร้างสรรค์ เทคโนโลยีได้นำเสนอโอกาสและทางเลือกให้บุคคลได้เรียนรู้จากหลายช่องทาง และหลายรูปแบบของวิถีเรียน ที่ยืดหยุ่นทั้งเวลาและสถานที่ ตลอดจนสามารถเรียนรู้ และรู้ข้อมูลได้อย่างต่อเนื่องตามความสนใจของตนเอง สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้ครูมีความเห็นต่อคุณลักษณะของครู

ด้านวิชาการอยู่ในอันดับสุดท้าย กมลชนก ศรีทธา (2539) พบว่า ผลการบริหารงานด้านวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก อยู่ในระดับปานกลาง รุจิรา อุดรแผ้ว (2541) พบว่า การดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง อภินันท์ เลียบใบ (2539) พบว่า ครูมีความพึงพอใจต่อการบริหารงานด้านวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดเทศบาลในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออกอยู่ในระดับปานกลาง และสมคิด โฉมไสว (2536, หน้า 157) พบว่า ครูมัธยมศึกษาโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี มีความต้องการความช่วยเหลือด้านวิชาการอยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. ผลการศึกษาเปรียบเทียบคุณลักษณะของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก จำแนกตามประเภทสถานศึกษา วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ ปรากฏผลดังนี้

2.1 คุณลักษณะของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก จำแนกตามประเภทสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกัน โดยสถานศึกษาเอกชนมีคุณลักษณะของครูโดยรวมต่ำกว่าสถานศึกษาประถมศึกษา และสถานศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษา และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า คุณลักษณะของครูในสถานศึกษาเอกชน ด้านการสอน ด้านวิชาการ ด้านคุณธรรม และความประพฤติ และด้านบุคลิกภาพ ต่ำกว่าคุณลักษณะของครูในสถานศึกษาประถมศึกษา สถานศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษา และสถานศึกษามัธยมศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก เป็นเขตอุตสาหกรรมหนัก และอุตสาหกรรมต่อเนื่องของประเทศ เป็นศูนย์กลางความเจริญแห่งใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (พรณพร หุทัยถาวร, 2542, หน้า 13) การจัดการศึกษาในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก จึงต้องพัฒนาให้สอดคล้องสัมพันธ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และความต้องการการศึกษาของชุมชนที่รัฐบาลกำหนดไว้ มี 2 ข้อหลัก คือ การจัดการศึกษาทุกระดับทุกประเภทเพื่อสนองความต้องการของชุมชน และรองรับการเจริญเติบโตของเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก ประกอบกับการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการจัดการศึกษา กระบวนการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการ ตลอดจนเปลี่ยนวิธีคิดใหม่ให้สอดคล้องกับสังคมและวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2546, หน้า 2) ทำให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาใน

เขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก โดยใช้เกณฑ์การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นเกณฑ์ในการจัดแบ่งสถานศึกษาเป็น 3 ประเภท คือ ประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6) ขยายโอกาสทางการศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3) และมัธยมศึกษา (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 4-6) โดยกำหนดให้การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา เป็นการศึกษาที่มุ่งวางรากฐานเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ การจัดการศึกษาระดับขยายโอกาสทางการศึกษาเป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านต่าง ๆ ต่อจากระดับประถมศึกษาและการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา เป็นการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษาตามความถนัดและความสนใจ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 39-40) ซึ่งสถานศึกษาที่มีการเปิดสอนระดับแตกต่างกัน มีการบริหารจัดการศึกษา บุคลากร นักเรียน ชุมชน วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เทคโนโลยี อาคาร สถานที่ และสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน ตลอดจนเปลี่ยนวิธีคิดให้สอดคล้องกับสังคมและวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้การใช้ภาวะผู้นำในการบริหารสถานศึกษาแตกต่างกันไปด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2542, หน้า 2) นอกจากนี้โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออก ยังต้องดำเนินการปฏิรูปการเรียนการสอน เร่งจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ศึกษาความเปลี่ยนแปลงของรูปแบบการวัด และประเมินผลที่มีการปรับเปลี่ยนอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ทำให้บุคลากรต้องรับภาระงานที่หนักทั้งด้านการจัดการเรียนการสอน งานพิเศษและงานอื่น ๆ (สุรศักดิ์ สุวรรณรินทร์, 2546, หน้า 3-4) ซึ่งภาระงานที่หนักนี้ทำให้บางครั้งบุคลากรขาดความรับผิดชอบ และทุ่มเทในงานที่ได้รับมอบหมายอื่นที่นอกเหนือจากการสอนซึ่งต้องรับผิดชอบมากอยู่แล้ว ส่งผลให้คุณลักษณะของครูที่สอนในประเภทสถานศึกษาต่างกัน แยกต่างหาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประเมิน สาโรจน์ (2538) พบว่า คุณลักษณะของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดเทศบาลในเขตพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก ตามทัศนะของครูและผู้บริหาร อยู่ในระดับสูงทุกด้าน ปฐมนววรรณ ลิ้มสกุลศิริรัตน์ (2544) พบว่า คุณลักษณะของครูมัธยมศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในทัศนะของนักเรียน ครู และผู้บริหาร สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวม และรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจันทรา กอบโกย (2541) พบว่า การปฏิบัติงานของครูโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนที่มีระดับการปฏิบัติงานต่างกัน ครูมีการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนสถานศึกษาเอกชน พบว่า มีคุณลักษณะของครูต่ำกว่าสถานศึกษาอื่น ๆ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเอกชน มีส่วนที่จะต้องดำเนินการจัดการศึกษาตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษาของ

กระทรวงศึกษาธิการ โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญในการพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษา ให้อยู่ในระดับสูง มีความเท่าเทียมกับนานาชาติประเทศ แต่ด้วยเหตุที่สถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน มีสภาพแตกต่างกันทั้งในด้านปัจจัยพื้นฐานของสถานศึกษา สภาพแวดล้อม สภาพสังคม วัฒนธรรมประเพณี และสภาพเศรษฐกิจของชุมชนและสังคม ประกอบกับสถานศึกษาเอกชนประเภทสามัญส่วนใหญ่ มีปัญหาในการสรรหาครูที่ตรงตามวุฒิ ตามความต้องการของผู้เรียน อีกทั้งยังขาดการสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาการทำงาน จึงทำให้ประสิทธิภาพการดำเนินงานตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาของสถานศึกษาเอกชนแตกต่างกันไปด้วย (สุนิสา วิทยานุกรณ์, 2545, หน้า 2, 124) โดยปัญหาทั่วไปของครูในสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน คือ 1) ปัญหาส่วนตัว 2) ปัญหาอุปกรณ์การเรียนการสอนไม่เพียงพอ ไม่ทันสมัย 3) ปัญหาความต้องการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและความเป็นเลิศทางวิชาการ 4) ปัญหาเกี่ยวกับกลวิธีการสอน รูปแบบการสอน 5) ปัญหาเกี่ยวกับวิชาชีพ ขาดโอกาส ขาดความเป็นผู้นำทางวิชาชีพ ได้รับมอบหมายภาระงานมากเกินไป 6) ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ครูโรงเรียนเอกชนจะได้รับเงินเดือนต่ำกว่าภาครัฐบาลเมื่อนำอายุการทำงานมาเปรียบเทียบกับกัน (เจริญ พวงพูล, 2546, หน้า 10-11) และครูในสถานศึกษาเอกชนอาจยังไม่เข้าใจในการพัฒนาตนเองตามมาตรฐานวิชาชีพ และครูเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุดในการจัดการศึกษา คุณภาพของครูย่อมส่งผลต่อเด็กที่ตนเองรับผิดชอบ หากเด็กมีคุณภาพสังคมก็จะดีไปด้วย (สุนิสา วิทยานุกรณ์, 2545, หน้า 123) ด้านการพัฒนาครูของโรงเรียนเอกชน เนื่องจากด้วยงบประมาณของโรงเรียนมีน้อย ทั้งนี้เนื่องจากมีความจำเป็นต้องไปลงทุนด้านอื่นที่มีความชัดเจนเป็นรูปธรรมมากกว่า เช่น ลงทุนเกี่ยวกับอาคารสถานที่ การบริการรับส่ง หรือวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน เช่น ห้องสื่อการเรียนการสอน ห้องคอมพิวเตอร์ ซึ่งต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก อีกทั้งลักษณะของการคงอยู่ของครูโรงเรียนเอกชนมีความไม่แน่นอน หากสอบบรรจุเข้ารับราชการได้ หรือโรงเรียนที่เห็นว่าสถานภาพที่ต่ำกว่าก็จะขอย้ายหรือลาออก ทำให้โรงเรียนไม่มีความมั่นใจในการลงทุนเพื่อพัฒนาทรัพยากรบุคคลในโรงเรียน เป็นผลให้ครูได้รับการพัฒนาในทุกด้านไม่เพียงพอกับความต้องการ ส่งผลให้สถานศึกษาเอกชนมีคุณลักษณะของครูต่ำกว่าสถานศึกษาอื่น ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนิสา วิทยานุกรณ์ (2545) พบว่า สภาพการดำเนินงานการจัดการศึกษาตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา จังหวัดระยอง โดยทั่วไปการดำเนินงานส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง และ พบว่า ปัญหาการดำเนินงานโดยภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ประสาธน์



ด้านสกุลเจริญ (2530) พบว่า ความต้องการการพัฒนานุเคราะห์ของครูโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสิงห์บุรี มีความต้องการพัฒนามากทุกด้าน ดวงพร หัตตะทองคำ (2544, หน้า 99) พบว่า ผลการปฏิบัติงานโรงเรียนเอกชนสายวิชาบริหารธุรกิจ เขตการศึกษา 12 มีผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลางและด้านบุคลากรอยู่ในระดับมาก สมศรี ไตรสรณะศาสตร์ (2543) พบว่า ความต้องการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของครูโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา จังหวัดชลบุรี โดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก

2.2 คุณลักษณะของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีนโยบายในการพัฒนาข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2, 2546, หน้า 45) ประกอบกับ ปัจจุบันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และการสื่อสารช่วยให้บุคลากรทางการศึกษามีโอกาสที่จะศึกษาหาความรู้ด้วยตัวเองได้ จึงน่าจะช่วยลดความแตกต่างระหว่างความรู้ ความสามารถ ทักษะและเจตคติอันเกิดขึ้นเนื่องจากวุฒิการศึกษาได้ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2539, หน้า 81) และความคาดหวังของสังคม ประเทศชาติ และบุคคลหลายระดับที่หวังให้ครูมีบทบาทหน้าที่ที่สำคัญ เพราะเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาประเทศ และพัฒนาพลเมืองของชาติ ให้มีความเจริญก้าวหน้าทัดเทียมอารยะประเทศทั้งทางด้านคุณธรรม ความรู้ และความสามารถต่าง ๆ การที่ครูจะสามารถปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพได้ดั่งนั้น จำเป็นต้องมีปัจจัยเกื้อหนุน คือ คุณลักษณะของครูที่ดี ครูจึงต้องพัฒนาตนเองให้มีคุณลักษณะที่ดี ส่งผลให้คุณลักษณะของครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ นพนิตย์ ชันบุญใส (2543) พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนระหว่างความคิดเห็นของครูอาจารย์ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน ไม่แตกต่างกัน เปี่ยมจันทร์ สังขะวินิจ (2536, หน้า 107) พบว่า พนักงานครูโรงเรียนสังกัดเทศบาลในจังหวัดชลบุรี ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน แต่มีความต้องการใกล้เคียงกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านวิชาการ ครูที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีคุณลักษณะของครูสูงกว่าครูที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีลงมา ทั้งนี้เนื่องจากด้านวิชาการเป็นด้านที่ครูจะต้องรู้จริงในเรื่องที่ให้ความรู้ และในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง และการปฏิรูปการศึกษา ครูควรเป็นคนทันสมัย รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลง ครูจึงต้องปรับปรุงตนเองให้ทันสมัยต่อวิชาความรู้อยู่เสมอ รู้จักนำความคิดใหม่ๆ มาปรับปรุงเนื้อหาวิชาที่สอน ในขณะเดียวกัน ก็สามารถสร้างองค์ความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอน อีกทั้งเสริมสร้างบุคลิกภาพของตนเองให้มีชีวิตที่มีคุณภาพ และเป็นครูที่สมบูรณ์แบบอย่างแท้จริง ธนรัชต์ บุรีสูงเนิน (2544) ที่ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการของ

ผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตภาคตะวันออก พบว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน จำแนกตามวุฒิการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จุมพล พูลภัทรชีวิน (2532) พบว่า ครูในโรงเรียนที่มีสัมฤทธิ์ผลสูงส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ในขณะที่ครูในโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำส่วนใหญ่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี นอกจากนี้ การวิจัยเรื่องประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาเอกชน พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางลบต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ได้แก่ สัดส่วนของครูที่มีวุฒิต่ำ ส่วนด้านการเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย พบว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีลงมา มีคุณลักษณะของครูสูงกว่าครูที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ทั้งนี้เนื่องจากประเทศไทยยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และยึดมั่นตามปรัชญาของการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่ว่า การปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน การจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตย ครูจึงต้องปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างในด้านประชาธิปไตย โดยครูต้องยอมรับฟังเสียงส่วนใหญ่ที่ถูกต้อง เคารพในสิทธิ หน้าที่ของตนเอง และผู้อื่น ปฏิบัติตามกฎหมายของสังคมในการอยู่ร่วมกัน ถ้อยคำหาญที่จะต่อสู้เพื่อความเป็นธรรมของสังคม ยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ กล้าแสดงความคิดเห็น และกระทำในสิ่งที่ถูกต้อง ใช้หลักเหตุผลในการแก้ปัญหา รู้จักรักษาทรัพย์สินสมบัติของสาธารณะและใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ชุมชนและสังคม ส่งผลให้ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีคุณลักษณะของครูด้านการเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตยแตกต่างกัน ดังที่ ไกรนุช ศิริพุด (2531, หน้า 32-34) กล่าวว่า ครูอาจารย์ควรมีสมบัติพื้นฐานที่ดี คือ มีความรู้ดี มีคุณธรรม และวัฒนธรรม มีสมรรถภาพในการปรับตัวและมีอุดมการณ์ประชาธิปไตย วิทธี (Witty, 1974, pp. 622-671) พบว่า ครูที่นักเรียนต้องการต้องมีเจตคติที่ดีต่อระบอบประชาธิปไตย และ ศิริพันธ์ คำวะลี (2544, หน้า 115-116) พบว่า ครูต้นแบบจำเป็นจะต้องเป็นผู้มีความสามารถด้านการสอน โดยครูต้องเข้าใจเนื้อหาวิชาที่สอน เข้าใจกระบวนการในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดกับผู้เรียน

คุณลักษณะของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก จำแนกตามประสบการณ์ โดยรวม แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านคุณธรรมและความประพฤติ ด้านบุคลิกภาพ ด้านการอบรม เน้นแนว และการปกครอง และด้านการเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่มีประสบการณ์มากมีคุณลักษณะของครูมากกว่าครูที่มีประสบการณ์น้อย ทั้งนี้เนื่องจาก ระยะเวลาในการทำงานหรือประสบการณ์ทำงานจัดเป็น

ปัจจัยสำคัญที่บุคลากรในหน่วยงานจะปฏิบัติงานได้สำเร็จลุล่วงไปตามเป้าหมายที่วางไว้เพราะยังปฏิบัติงานมากเท่าไร ประสพการณ์ในการทำงานก็จะยิ่งมากขึ้นไปด้วย ทำให้สามารถนำประสพการณ์มาช่วยในการทำงานให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ส่งผลให้เกิดผลดีต่อองค์กร และหน่วยงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อารุง จันทวานิช และคนอื่น ๆ (2527, หน้า 91) พบว่า ครูใหญ่ในโรงเรียนที่มีประสิทธิผลสูงมีประสพการณ์สูงกว่าครูใหญ่ที่อยู่ในโรงเรียนที่มีประสิทธิผลต่ำ ดิน ปรัชญพฤกษ์ (2530, หน้า 236) พบว่า ศึกษาธิการอำเภอที่มีประสพการณ์ในการดำรงตำแหน่งต่างกัน มีการบริหารด้านแผนงานวิชาการ และติดตามผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จีระภา สมักรเสวี (2543) พบว่า ผู้บริหารและครูที่มีประสพการณ์มาก กับผู้บริหารและครูที่มีประสพการณ์น้อยมีความคิดเห็นต่อการดำเนินการจัดการศึกษา และการบริหารตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนแตกต่างกัน สวาท แสงมณี (2532) พบว่า ปัญหาการบริหารบุคลากรของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปัตตานี ที่มีประสพการณ์ในตำแหน่งต่างกัน มีปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุกด้าน และ สนาน ลิมปิเสวตกุล (2523) พบว่า ครูใหญ่ที่มีประสพการณ์ต่างกัน มีปัญหาในการคัดเลือกบุคลากรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากการปฏิบัติงานของข้าราชการครูมีการประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อเลื่อนขั้นเลื่อนเงินเดือนเป็นประจำทุกปี (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547) และพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 มาตราที่ 54 กำหนดว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสามารถขอรับการประเมินให้มีและเลื่อนวิทยฐานะชำนาญการ ชำนาญการพิเศษ เชี่ยวชาญ และเชี่ยวชาญพิเศษได้ เพื่อช่วยเหลือหรือพัฒนาข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นมืออาชีพ ซึ่งข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาสามารถขอรับการประเมินมีวิทยฐานะ และเลื่อนวิทยฐานะได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.ค.ศ. กำหนด (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2, 2547) ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 7 มาตราที่ 55 วรรค 2 ระบุไว้ว่า ให้มีกองทุนส่งเสริมครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อจัดเป็นเงินอุดหนุนงานริเริ่มสร้างสรรค์ ผลงานดีเด่น และเป็นรางวัลเชิดชูเกียรติครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา จากบทบัญญัติดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ โดยกองทุนรางวัลเกียรติยศแห่งวิชาชีพครู จึงได้ดำเนินโครงการครูต้นแบบที่มุ่งสรรหาครูที่มีผลงานการสอนดีเด่น เพื่อยกย่องเชิดชูเกียรติให้เป็นครูแห่งชาติ และ

ครูต้นแบบ ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2541 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2541, หน้า 3) ส่งผลให้คุณลักษณะของครูดี อีกทั้งปัจจุบันสถานศึกษาต่าง ๆ ทุกสังกัด อยู่ในระหว่างดำเนินการตามกระบวนการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งมาตรา 47 กำหนดให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษา และมีมาตรฐานในระบบประกันคุณภาพ ทำให้สถานศึกษาต่าง ๆ เร่งดำเนินงาน และพัฒนาคุณภาพต่าง ๆ ของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับเป้าหมายสูงสุดของการปฏิรูปการศึกษา จึงเป็นเรื่องจำเป็นที่ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในทุกสถานศึกษา ทุกระดับการศึกษา ต้องเร่งพัฒนาปรับปรุงศักยภาพของตนในการดำเนินงานในทุก ๆ ด้าน ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการบริหารงานของสถานศึกษาที่ต้องปรับปรุง และพัฒนาปัจจัยต่าง ๆ ทั้งด้านความเป็นผู้นำ การพัฒนางานวิชาการ การจัดการสวัสดิการของครู การจัดสรรทรัพยากรเพื่อการจัดการเรียนการสอน การสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือจากชุมชน เพื่อช่วยให้การพัฒนาสถานศึกษาประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายในการจัดการศึกษา (กรมสามัญศึกษา, 2539, หน้า 2-3) ดังที่ ยนต์ ชุ่มจิต (2539, หน้า 142) กล่าวว่า เด็กและเยาวชนเป็นทรัพยากรของชาติ ทรัพยากรเหล่านี้จะมีคุณค่าก็ต่อเมื่อได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างเต็มที่ บุคคลที่จะทำหน้าที่พัฒนาคุณภาพชีวิตและศักยภาพให้ทรัพยากรมนุษย์เหล่านี้ก็คือ ครูอาจารย์ ดังนั้น ครูจึงต้องพยายามพัฒนาตนเองเพื่อสามารถปฏิบัติหน้าที่การสอนอย่างเต็มความสามารถ วิจิตร ศรีสอาน (2531, หน้า 24) กล่าวว่า ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน จึงจำเป็นต้องได้รับการศึกษาอบรมความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอนอย่างลึกซึ้งซึ่งหลักการและวิธีสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันถือว่า วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติจึงกำหนดให้ผู้ประกอบอาชีพครูต้องผ่านการประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมร นาคประสิทธิ์ (2532) พบว่า โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครราชสีมา มีผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับสูงทุกงาน และ สำเร็จ สมวงศ์ (2532) ได้ทำวิจัยเรื่อง ศึกษาการบริหารงานเป็นทีมที่สัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี พบว่า ผลการปฏิบัติงานของโรงเรียนส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากทุกด้าน

4. ผลการศึกษาเปรียบเทียบผลปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก จำแนกตามประเภทสถานศึกษาวุฒิการศึกษา และประสบการณ์ ปรากฏผลดังนี้

4.1 ผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก จำแนกตามประเภทสถานศึกษา โดยรวม แตกต่างกัน โดยสถานศึกษาเอกชนแตกต่างจากสถานศึกษามัธยมศึกษา และสถานศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษา สถานศึกษาประถมศึกษา แตกต่าง จากสถานศึกษามัธยมศึกษาและสถานศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษา สถานศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษา แตกต่าง จากสถานศึกษามัธยมศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากสถานศึกษาที่มีการเปิดสอนระดับต่างกัน มีการบริหารจัดการศึกษา บุคลากร นักเรียน ชุมชน วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เทคโนโลยี อาคาร สถานที่ และสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2542, หน้า 2) ส่งผลให้คุณลักษณะของครูที่สอนในประเภทสถานศึกษาต่างกัน แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัมภา ปิยาธมย์ (2548, หน้า 90) พบว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดวงพร ทัดตะทองคำ (2544, หน้า 99) พบว่า ผลการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชน สายวิชาบริหารธุรกิจ เขตการศึกษา 12 มีผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง และด้านบุคลากรอยู่ในระดับมาก และ จันจรรยา กอบโกย (2541) พบว่า การปฏิบัติงานของครูโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนที่มีระดับการปฏิบัติงานต่างกัน ครูมีการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.2 ผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยรวม ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 6 มาตราที่ 47 กำหนดให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา โดยให้มีการประกันคุณภาพภายในซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาเพื่อรองรับการประเมินภายนอก โดยให้สำนักรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษาทำหน้าที่ประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาอย่างน้อย 1 ครั้งในทุก 5 ปี จึงทำให้ครูต้องมีการพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 7 มาตรา 52 กำหนดให้มีการส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้มีความพร้อม และมีการพัฒนาบุคลากรประจำการอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ครูจึงได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีผลการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน ดังที่ พันธ์ หันนาคินทร์ (2526, หน้า 48) กล่าวไว้ว่า ครูเป็นผู้ให้การศึกษากับนักเรียน การเป็นครูไม่ได้อยู่ที่วุฒิหรือปริญญา หรือมีประสบการณ์ในการสอนเป็นเวลานาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ลือชัย

จันทร์ปี (2534, หน้า 152) พบว่า ครูประถมศึกษาที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีกับครูประถมศึกษาที่มีวุฒิปริญญาตรีขึ้นไป มีปัญหาการปฏิบัติงานด้านวิชาการ ไม่แตกต่างกัน สุณีภรณ์ ศิวรานนท์ (2542) พบว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียนระหว่างครูที่มีวุฒิทางการศึกษาสูง และครูที่มีวุฒิทางการศึกษาดำ ไม่แตกต่างกัน นพนิตย์ ชันบุญใส (2544) พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนระหว่างความคิดเห็นของครูอาจารย์ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน ไม่แตกต่างกัน และ กัญญา สดาวร (2545) พบว่า ผลสำเร็จการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานการศึกษา จังหวัดชลบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านผลงานแตกต่างกัน โดยครูที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีผลงานสูงกว่าครูที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีลงมา ทั้งนี้เนื่องจากข้าราชการครูที่มีคุณวุฒิตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไปมีโลกทัศน์ที่กว้างไกลกว่า สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ มีความสามัคคี และมีความซื่อตรง มีความเข้าใจอันดีระหว่างครูด้วยกัน สามารถเข้าใจแนวนโยบาย ได้ดีกว่าครูที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ตลอดจนมีความเชื่อมั่นและความศรัทธาในตนเองมากกว่า (รุ่ง แก้วแดง, 2531, หน้า 15-16) และชุมพล บุญชู (2529, หน้า 100) ได้กล่าวว่า ครูโรงเรียนเอกชนที่มีวุฒิตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป มีความเชื่อมั่นทางวิชาการ และเป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่น ตลอดจนผู้ปกครอง มากกว่าครูที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุบล ภัสระ (2535, หน้า 5) ได้ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการทำงานของครูมัธยมศึกษา พบว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษาสูง มีพฤติกรรมการทำงานที่มีประสิทธิภาพสูงกว่าครูที่มีวุฒิการศึกษาดำ เปี่ยมจันทร์ สังขะวินิจ (2536, หน้า 107) ได้ศึกษาความต้องการการพัฒนาของพนักงานครูในโรงเรียนสังกัดเทศบาลในจังหวัดชลบุรี ซึ่งเปรียบเทียบความต้องการการพัฒนาของพนักงานครูในโรงเรียนสังกัดเทศบาลในจังหวัดชลบุรี พบว่า พนักงานครูโรงเรียนสังกัดเทศบาลในจังหวัดชลบุรี ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน แต่มีความต้องการใกล้เคียงกัน เรืองศักดิ์ กล้าสกุล (2523, หน้า 74) พบว่า ครูใหญ่ที่มีวุฒิทางการศึกษาต่างกัน มีแนวปฏิบัติในการสรรหาบุคลากร และการคัดเลือกบุคลากรต่างกัน และละม่อม ศรีจันทร์พานิช (2511, หน้า 52) พบว่า ผู้ปฏิบัติงานที่มีระดับการศึกษาต่างกันจะมีระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานต่างกัน

4.3 ผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก จำแนกตามประสบการณ์ โดยรวม แตกต่างกัน โดยครูที่มีประสบการณ์น้อยมีผลการปฏิบัติงานมากกว่าครูที่มีประสบการณ์มาก ทั้งนี้เนื่องจากประสบการณ์เป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมของบุคคลในองค์การ (ธงชัย สันติวงษ์ และชัยยศ สันติวงษ์, 2533, หน้า 54) ประสบการณ์ทำให้บุคคลมีโอกาสดูแลเรียนรู้ ทำความเข้าใจ มองเห็นปัญหาได้

ชัดเจน ถูกต้องตามความเป็นจริง ทำให้เกิดทักษะและทัศนคติที่ดีในการปฏิบัติงาน (สกุลพร สังวรกาญจน์, หน้า 2529, หน้า 19) และการปฏิบัติงานของครูในยุคปฏิรูปการศึกษา ครูทุกคนต้องตื่นตัว ปรับเปลี่ยนและพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ มีการวัดประเมินผลตรวจสอบเป็นระยะ จึงไม่สามารถหยุดนิ่งอยู่กับที่ได้ ต้องร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติหน้าที่ของตนเต็มกำลังความสามารถ (พิไล ภิบาลกุล, 2547 หน้า 89-90) ประกอบกับสถานศึกษาทุกแห่งต่างเร่งดำเนินงานด้านต่างๆ ของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับเป้าหมายสูงสุดของการปฏิรูปการศึกษาโดยยึดแนวดำเนินการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 6 มาตราที่ 47 ที่กำหนดให้มีระบบประกันคุณภาพ ดังนั้น จึงเป็นภารกิจสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาทุกระดับการศึกษา ทุกสถานศึกษาต้องพัฒนาปรับปรุงศักยภาพของตนในการบริหารงาน ทั้งยังต้องบริหารทรัพยากร อันได้แก่ เงินงบประมาณ อาคารสถานที่ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์และเวลา ซึ่งล้วนเป็นสิ่งสำคัญในการบริหารงาน ตลอดจนความสนับสนุนจากชุมชนให้ทรัพยากรเหล่านั้นมีความคุ้มค่า เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินงานทุกๆ ด้านของสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ อิทธิพลและศักยภาพในการบริหารของผู้บริหารตลอดจนความสามารถในการปรับตนและพัฒนางานในหน้าที่ของข้าราชการครูในสถานศึกษา ส่งผลให้ครูที่มีประสบการณ์น้อยมีผลการปฏิบัติงานสูงกว่าครูที่มีประสบการณ์มาก ดังที่ กษมา วรวรรณ ณ อุทยาน (2536, หน้า 4) กล่าวว่า ครูเป็นบุคลากรที่ใช้วิชาการในการปฏิบัติงาน ถือว่าเป็นวิชาชีพชั้นสูงที่ต้องมีการฝึกฝน เรียนรู้ โดยอาศัยหลักการ ทฤษฎีหลาย ๆ อย่างมาผสมผสานกันจนสามารถนำไปปฏิบัติในการเรียนการสอนได้อย่างดี ครูที่พัฒนาวิชาชีพของตน คือ ครูที่พัฒนาคุณภาพนักเรียนให้สูงขึ้นอยู่เสมอ ด้วยการคิดค้นแสวงหาวิธีการใหม่ๆ ที่ดีควมใช้ในการวัดผล และประเมินผลในหน้าที่ที่รับผิดชอบของตน ครูที่จะมีความก้าวหน้าในวิชาชีพครู หรือมีผลการปฏิบัติงานดีจึงต้องปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับการพัฒนาวิชาชีพครู โดยรู้ปัญหาในงานอย่างชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2527, หน้า 70-71) เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพของการศึกษาประชาบาล พบว่า วัช ประสบการณ์ วุฒิ และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของครูใหญ่ มีผลต่อคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน อารุง จันทวานิช และคนอื่นๆ (2527, หน้า 91) พบว่า ครูใหญ่ในโรงเรียนที่มีประสิทธิผลสูงมีประสบการณ์สูงกว่าครูใหญ่ในโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพต่ำ จันจรา กอบโกย (2541) พบว่า การปฏิบัติงานของครูโรงเรียนคาทอลิก สังฆมณฑลจันทบุรีตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน ครูมีการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 วรรณิ โรจนพร (2544) ศึกษา

เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างสุขภาพองค์การกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู โรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เปี่ยมจันทร์ สังขะวินิจ (2536, หน้า 108) พบว่า ถึงแม้ว่าพนักงานครูโรงเรียนสังกัดเทศบาลใน จังหวัดชลบุรีจะมีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกัน แต่ยังมีความต้องการพัฒนางานมาก ใกล้เคียงกัน กนกพร จันทุมมี (2544, หน้า 44) พบว่า ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์มากกับครู ผู้สอนที่มีประสบการณ์น้อยมีความต้องการการนิเทศงานวิชาการทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ใน ระดับมาก นอกจากนี้ยังอาจเป็นเพราะนโยบายส่งเสริมวิชาชีพครูให้มีศักดิ์ศรีโดยกำหนดให้มีแห่ง เงินเดือนที่ใช้ความสามารถเป็นเกณฑ์ 4 ระดับ คือ ครูปฏิบัติการ ครูชำนาญการ ครูเชี่ยวชาญ และครูเชี่ยวชาญพิเศษ จึงเป็นแรงจูงใจให้ครูทั้งที่มีประสบการณ์มาก และประสบการณ์น้อย พยายามดำเนินงานตามแนวทางปฏิรูปเพื่อยกระดับและพัฒนาตนเองอีกด้วย (เจริญ พวงพลู, 2546, หน้า 51)

5. จากการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก มีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานของครู โดยรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูง 2 ด้าน คือ ด้านบุคลิกภาพ และด้านการเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย อยู่ในระดับปานกลางมี 3 ด้าน คือ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านคุณธรรม และความประพฤติ และด้านการอบรม แนะนำ และการปกครอง อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ มี 3 ด้านคือ ด้านการสอน ด้านวิชาการ และด้าน สุขภาพกายและจิต ซึ่งมีประเด็นที่สามารถแยกอภิปรายได้ดังนี้

5.1 คุณลักษณะของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเขต พื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก มีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานของครู โดยรวมอยู่ใน ระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับสูง 2 ด้าน ได้แก่ ด้านบุคลิกภาพ และด้าน การเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย ทั้งนี้เนื่องจากการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 นั้น ผู้ที่มีบทบาทสำคัญ ที่จะทำให้การปฏิรูปดังกล่าวประสบผลสำเร็จก็คือครู ยิ่งในปี พ.ศ. 2549 กระทรวงศึกษาธิการได้ ประกาศเจตนารมณ์ในวันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2549 ให้ “ปี 2549 เป็นปีแห่งการปฏิรูปการเรียน การสอน” เพื่อเปลี่ยนแปลงและเป็นยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา ปฏิรูปการเรียนการสอน ปฏิรูปครู และบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม (สำนักงาน



ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2549) ดังนั้น ครูจึงมีความสำคัญต่อประเทศชาติอย่างยิ่ง เนื่องจากประเทศชาติจะเจริญได้นั้น ส่วนหนึ่งย่อมอยู่ที่การปฏิบัติงานของครู ครูจึงต้องมีลักษณะที่ดี คือ มีความสามารถในการปฏิบัติงานในหน้าที่ มีอุดมการณ์ และวิญญานของความเป็นครู เพราะครูที่ดีย่อมส่งผลให้การปฏิบัติงานประสบผลสำเร็จอย่างดี และมีประสิทธิภาพ (ภรณ์ มหามานนท์, 2529, หน้า 45) ดังที่ สุพินรัช รัตนพิลา (2540, หน้า 47) กล่าวว่า การที่ครูมีคุณภาพประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานนั้น ต้องมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูทั้งในด้านความรู้ ความสามารถในการหลักสูตรการสอน ครูต้องมีความเข้าใจเรื่องพัฒนาการและลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียน อุทิศตนเพื่อส่วนรวมและเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องความประพฤติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงพร ทัดตะทองคำ (2544) ซึ่งพบว่า พฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสายวิชาบริหารธุรกิจมีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานทั้งโดยรวมและรายด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 อนันต์ สุวรรณณิ (2532) พบว่า พฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนคณิตศาสตร์มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สุพจน์ คำชาย (2526) พบว่า การเตรียมการสอนของครูเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และวิชญ์ บุญบันดาล (2538) พบว่า พฤติกรรมความเป็นผู้บริหารทางวิชาการของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ด้านบุคลิกภาพ พบว่า มีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานในระดับสูง ทั้งนี้เนื่องจากบุคลิกลักษณะของครูผู้สอนนั้นจะครอบคลุมถึงภาวะทางร่างกาย อารมณ์ ทักษะ ความสนใจ ความคาดหวัง ลักษณะท่าทาง ความรู้สึก นิสัย ความสามารถทางปัญญา ความสำเร็จ นอกจากนี้ ยังรวมถึงวิธีการที่บุคคลเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับบุคคลอื่น รวมทั้งปฏิกิริยาตอบโต้ที่ตอบสนองกับปัญหา หรือความคับข้องใจที่เกิดขึ้นในทุกสถานการณ์ในชีวิต (นิภา นิชยาชน, 2530, หน้า 26) จึงเห็นได้ว่าบุคลิกภาพของครู เป็นสิ่งสำคัญยิ่งสำหรับบุคคลที่มีอาชีพเป็นครู ครูจะต้องพยายามปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาบุคลิกภาพของตนให้เป็นบุคลิกที่น่าเคารพนับถือ น่ารัก และน่าเลื่อมใสศรัทธา ยิ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการแต่งกาย การพูด การรักษาอารมณ์ การพัฒนารูปร่างหน้าตา ท่าทางให้เหมาะสม เพื่อสร้างเสริมบุคลิกภาพของครูให้ดีขึ้น และเพื่อความสำเร็จในการประกอบอาชีพ (วิไลลักษณ์ ราษฎร์น้อย, 2543, หน้า 52) ดังที่ อัน ธรรมเจริญ (2533, หน้า 24-25) กล่าวว่า ผู้ที่มีบุคลิกภาพดี ย่อมเป็นที่นับถือ เลื่อมใสของบุคคลอื่น การมีบุคลิกภาพที่ดีจึงเป็นคุณสมบัติที่จำเป็นของครู เพราะจะทำให้งานของครูในการอบรมสั่งสอนนักเรียนประสบผลสำเร็จ นอกจากนี้บุคลิกภาพที่ดีของครูยังมีอิทธิพลอย่างสำคัญเหนือบุคลิกภาพของเด็กอีกด้วย สุรางค์ แสงวนิช

(2526, หน้า 23-25) กล่าวว่า คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพของครูเป็นสิ่งสำคัญ ครูที่มีบุคลิกภาพที่ดีจะต้องมีรูปร่างกิริยาท่าทางดี แต่งกายเรียบร้อย มีความประพฤติดี ทั้งในที่ลับและที่แจ้ง กู้ดนาฟ (Goodnough, 1957, p. 211) ได้วิจัยเกี่ยวกับบุคลิกภาพของครู พบว่า ครูที่ดีจะต้องเป็นผู้มีระเบียบดี มีความเมตตา กรุณา มีความอดทน มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความเป็นกันเอง ให้ความเห็นอกเห็นใจ ให้ความร่วมมือกับผู้อื่นและเป็นผู้เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ส่วนด้านการเป็นพลเมืองดีในสังคม ประชาธิปไตยก็พบว่ามีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานของครูอยู่ในระดับสูงเช่นกัน ทั้งนี้เนื่องจากครูเป็นผู้มีบทบาทในการพัฒนาชุมชนโดยตรง เป็นผู้นำทั้งทางด้านความรู้ การปฏิบัติตน การประกอบอาชีพ การช่วยเหลือให้คำแนะนำ และแก้ปัญหาต่างๆ เพื่อชี้แนะประชาชน และให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชนให้เจริญก้าวหน้า ทนต่อความเจริญ และการเปลี่ยนแปลงของสังคม (ศรีสมร พุ่มสะอาด, 2530, หน้า 44-49) ศิริพันธ์ คำวะลี (2544, หน้า 115-116) พบว่า ครูต้นแบบจำเป็นจะต้องเป็นผู้มีความสามารถในการสอน โดยครูต้องเข้าใจเนื้อหาวิชาที่สอน เข้าใจกระบวนการในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดกับผู้เรียน และ รัชนี จะสมัน (2533, หน้า 88-89) พบว่า ระดับคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ตามทัศนะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสตูล อันดับสูงสุด ได้แก่ การเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย โดยนักเรียนต้องการให้ครูยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีระเบียบวินัย และเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณี

5.2 คุณลักษณะของครูด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านคุณธรรมและความประพฤติ และด้านการอบรม แนะนำ และการปกครอง มีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานของครูในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากปัจจุบันสถานศึกษาต่างๆ ทุกสังกัด ต้องดำเนินการตามกระบวนการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 6 มาตราที่ 47 ซึ่งกำหนดให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษาและมีมาตรฐานในระบบคุณภาพ ทำให้โรงเรียนต่างๆ เร่งดำเนินงาน และพัฒนางานด้านต่างๆ ของโรงเรียนให้สอดคล้องกับเป้าหมายสูงสุดของการปฏิรูปการศึกษา (พิไล ภีบาลกุล, 2547, หน้า 83) เป็นเหตุให้ครูมีภาระงานเพิ่มขึ้นมากมาย ส่งผลให้คุณลักษณะของครูทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ เสวต พลสวัสดิ์ (2541, หน้า 50) พบว่า คุณลักษณะครูที่พึงประสงค์ตามความคิดเห็นของนักเรียนโรงเรียนบ่อทองวงษ์จันทร์วิทยาด้านจริยธรรม ด้านวิชาการ และด้านมนุษยสัมพันธ์ อยู่ในระดับปานกลาง อมรรัตน์ ทวีเลิศ (2536) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดเทศบาลในภาคเหนือ พบว่า ปัญหาสูงสุดของงานกิจการนักเรียน คือ ครูขาดการติดตาม ดูแลเอาใจใส่ต่อความประพฤติของนักเรียน บรรจบ แด้มทอง (2545) พบว่า

ปัญหาการดำเนินงานแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดจันทบุรี อยู่ในระดับปานกลาง วิไลลักษณ์ ราษฎร์น้อย (2543, หน้า 106) ศึกษาวิจัย เรื่อง ภาพลักษณ์ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เมื่อ พิจารณารายด้าน พบว่า ความคิดเห็นทั้งผู้บริหาร และประชาชน มีคะแนนเฉลี่ยเรียงจากมากไปหาน้อย คือ ด้านจริยธรรมและการรักษาวินัย ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านบุคลิกภาพ และด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน สิริพร สุขเจริญ (2544, หน้า 80) พบว่า ด้านการอบรมแนะแนวและการปกครอง นักเรียนต้องการให้ครูมีความยุติธรรมกับนักเรียนทุกคน และต้องการครูที่ไม่บังคับจิตใจนักเรียน อยู่ในอันดับที่ 1 ที่เป็นเช่นนี้คงเป็นเพราะว่า ครูส่วนใหญ่ยังยึดติดกับพฤติกรรม การสอนแบบเดิม คือ แบบอึดตายปไต โดยยึดตัวครูเป็นสำคัญ ไม่ยอมเปลี่ยนพฤติกรรมตาม ความต้องการของผู้เรียน และครูบางคนก็มีใจไม่เป็นธรรม มักลำเอียงและอคติไม่ได้ จึงทำให้นักเรียนมีความต้องการคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ 2 ข้อนี้อยู่ในอันดับที่ 1 และ รัชนิ งามัน (2533, หน้า 116) พบว่าระดับคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ตามทัศนะของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสตูล เรียงจากสูงไปหาคำ คือ การเป็นพลเมืองดี ในสังคมประชาธิปไตย การอบรมแนะแนวและการปกครอง บุคลิกลักษณะ วิชาการ คุณธรรม และความประพฤติ สุขภาพกายและจิต มนุษยสัมพันธ์ และการสอน

5.3 คุณลักษณะของครูด้านการสอน ด้านวิชาการ และด้านสุขภาพกายและจิต มีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานของครูในระดับค่อนข้างต่ำ ทั้งนี้เนื่องจากปัจจุบันเทคโนโลยี และการสื่อสารเจริญก้าวหน้ามากและแหล่งข้อมูลความรู้ก็มีมากมาย นักเรียนสามารถศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองได้ (สิริพร สุขเจริญ, 2544, หน้า 77) ดังที่ สิปพนนท์ เกตุทัศน์ (2539, หน้า 9) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูว่า ครูจะต้องปรับบทบาทของตน เพราะในโลกที่เปลี่ยนแปลงนี้ แต่ละคนอาจเรียนรู้ได้เองมากขึ้น ครูอาจมิใช่เป็นผู้นำทางวิญญาณเช่นในอดีต มิใช่เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้เช่นในปัจจุบัน แต่จะเป็นผู้จัดบรรยากาศให้เกิดการเรียนรู้ เป็นผู้กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ กระตุ้นให้รู้วิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพราะการเรียนรู้มันมิได้เกิดขึ้นเฉพาะในโรงเรียนเท่านั้น แต่ ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อมวลชน วิชาความรู้ ทฤษฎี และญาณหยั่งรู้ปรากฏขึ้นทั่วโลก แต่ละปัจเจกชน ชุมชนและสังคมสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ครูจึงจำเป็นต้องปรับบทบาทของตนให้เหมาะสมกับโลกที่เปลี่ยนไป ส่งผลให้ครูมีความเห็นว่าคุณลักษณะของครูด้านการสอนและด้านวิชาการมีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานของครูในระดับค่อนข้างต่ำ และจากการประเมินมาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษาทั่วประเทศของกรมสามัญศึกษา (2528, หน้า 113) พบว่า งานวิชาการได้รับการประเมินว่าเป็นงานที่มีมาตรฐานของงานต่ำกว่างานทุกประเภท สอดคล้องกับการประเมินมาตรฐาน

โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายขนาดกลางของกรมสามัญศึกษา ประจำปีการศึกษา 2534 พบว่า ผลการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับต่ำกว่าการบริหารงานด้านอื่น โดยจัดลำดับคะแนนจากมากไปหาน้อย ดังนี้ งานธุรการ งานปกครอง งานบริหารทั่วไป งานบริการ งานวิชาการ และ งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน (กรมสามัญศึกษา, 2535, หน้า 20) และจิตติยา ไชยศรีพรหม (2537, หน้า 85) ได้ประเมินการใช้หลักสูตรของโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตรทั่วประเทศประจำปีการศึกษา 2535 พบว่า เปอร์เซ็นต์เฉลี่ยของคะแนนชั้นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 เกือบทุกวิชาค่อนข้างต่ำ คือ อยู่ระหว่าง 40-60 เปอร์เซ็นต์ ประกอบกับครูต้องรับภาระการสอนนักเรียนในแต่ละห้องซึ่งมีจำนวนมาก ห้องละ 40-50 คน ทำให้มีเวลาไม่เพียงพอกับการที่จะศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เพราะภารกิจประจำวันที่ต้องรับผิดชอบต่อหน้าที่ ทำให้เกิดความเหนื่อยล้า เป็นเหตุให้ปล่อยปละละเลยขาดความพึงพอใจในการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อนำไปใช้ในการเรียนการสอน (สมคิด โฉมไสว, 2536, หน้า 159) และส่งผลให้ คุณลักษณะของครูด้านสุขภาพกายและจิตอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ คำนึ่ง นกแก้ว (2524) ได้ทำวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจในการทำงานของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 3 พบว่า ครูมีงานล้นมือ สืบเนื่องมาจากจำนวนนักเรียนในโรงเรียนมัศึกษามีมาก จึงไม่สามารถดูแลนักเรียนได้อย่างทั่วถึง เกิดความเหน็ดเหนื่อย ขาดความพึงพอใจ ซึ่งส่งผลกระทบต่อหน้าที่ความรับผิดชอบด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะด้านวิชาการของโรงเรียน วุฒิ จุลพรหม (2520) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า โรงเรียนปฏิบัติงานวิชาการน้อยทุกด้าน สุรัตน์ เจียรตระกูล (2521) ได้วิจัยการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคเหนือ พบว่า มีการปฏิบัติงานทางด้านวิชาการน้อยทุกด้าน ดวงพร ทัดตะทองคำ (2544, หน้า 98) พบว่า โรงเรียนเอกชน สายวิชาการบริหารธุรกิจ เขตการศึกษา 12 มีผลการปฏิบัติงานด้านวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง อมรัตน์ ทวีเลิศ (2536) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดเทศบาลในภาคเหนือ พบว่า โรงเรียนทุกขนาดมีปัญหาโดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกงาน งานวิชาการมีปัญหาสูงสุด คือ ครูไม่นำสื่อการเรียนการสอนไปใช้ประกอบการสอน ณัฐพงศ์ ปรัชญาอภิพันธ์ (2535) พบว่า คุณลักษณะของครูที่เป็นแบบอย่างแก่นักเรียนตามทัศนะของนักเรียนเรียงตามลำดับความสำคัญ เฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านบุคลิกภาพ จริยธรรม สังคม มนุษยสัมพันธ์ และด้านวิชาการ ทวีศักดิ์ สุขสวัสดิ์ (2537) พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูพลศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดชลบุรี ด้านความสามารถทางวิชาการ อยู่ในอันดับสุดท้าย

และ รัชนี้ จะสมัน (2533, หน้า 116) ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามทัศนะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสตูล พบว่า ด้านการสอนอยู่ในอันดับสุดท้าย

6. จากการวิจัยพบว่า ตัวแปรคุณลักษณะของครู ด้านการเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย ด้านบุคลิกภาพและ ด้านวิชาการ สามารถพยากรณ์และส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก

6.1 คุณลักษณะของครูด้านการเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย เป็นตัวพยากรณ์ที่สามารถพยากรณ์ผลการปฏิบัติงานของครูโดยรวมได้ ทั้งนี้เนื่องจากประเทศไทยปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ดังนั้น ครูต้องยึดมั่นในระบอบการปกครองอันมีสถาบันชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ ส่งเสริมการรักชาติ ต้องสามารถปฏิบัติตามกฎของสังคมในการอยู่ร่วมกัน กล่าวหาญที่จะต่อสู้เพื่อความเป็นธรรมของสังคม สำนักในสิทธิหน้าที่ของตนเอง กล่าวแสดงความคิดเห็น กระทำในสิ่งที่ถูกที่ควร และยอมรับฟังเสียงส่วนใหญ่ที่ถูกต้อง ดังที่ พินิจ เข้มทอง (2535, หน้า 29) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่ดีในด้านมนุษยสัมพันธ์ไว้ข้อหนึ่งว่า ครูต้องเป็นนักประชาธิปไตยด้วย ไกรนุช ศิริพูล (2531) กล่าวถึงครูที่ดีต้องมีอุดมการณ์ประชาธิปไตย ตรงกับที่ ถวัลย์ มาศจรัส (2534, หน้า 26) ได้ให้ทัศนะว่า ครูที่ดีต้องรู้จักสิทธิหน้าที่ของตนเอง ตรงกับแนวคิดของ เสริมศรี ไชยศรี (2527, หน้า 45) ที่ว่า ครูต้องยึดหลักประชาธิปไตยในการสอน เช่น พยายามให้เด็กแสดงความคิดเห็นมากที่สุด และยอมรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนเป็นผู้ที่กล้าคิด กล้าทำ และกล้าแสดงออก และ ศรีสมร พุ่มสะอาด (2530, หน้า 44-49) ได้ทำการสัมภาษณ์ เสน่ห์ จามริก เสรี วงษ์มณฑาและพระราชวรมุณี เกี่ยวกับ คุณลักษณะของครูดี พบว่า ครูต้องมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนโดยตรง เป็นผู้นำทั้งทางด้านความรู้ การปฏิบัติตนเอง การประกอบอาชีพ การช่วยเหลือให้คำแนะนำและแก้ปัญหาต่าง ๆ เพื่อชี้แนะประชาชน และให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชนให้เจริญก้าวหน้า ท้นต่อความเจริญ และการเปลี่ยนแปลงของสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประโยชน์ จันทรโชติ (2520, หน้า 74-76) ซึ่งพบว่า คุณลักษณะด้านความเป็นประชาธิปไตย ประกอบด้วย คุณลักษณะหรือพฤติกรรมที่แสดงออกอย่างเอื้ออำนาจต่ออุดมการณ์ประชาธิปไตย เช่น มีความรับผิดชอบ มีใจกว้างที่จะรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างไปจากตนได้ มีสามัคคีธรรม เคารพในมติของส่วนรวม มีวินัยในตนเอง เชื่อในหลักเหตุผล แก้ปัญหาด้วยวิธีทางวิทยาศาสตร์ เป็นผู้นำที่ดี รัชนี้ จะสมัน (2533, หน้า 88-89) พบว่า ระดับคุณลักษณะของครูที่

พึงประสงค์ตามทัศนะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสุล อันดับ  
สูงสุด ได้แก่ การเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย โดยนักเรียนต้องการให้ครูยอมรับฟังความ  
คิดเห็นของผู้อื่น มีระเบียบวินัยและเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณี ศิริพันธ์  
คำวะลี (2544, หน้า 115-116) พบว่า ครูต้นแบบจำเป็นจะต้องเป็นผู้มีความสามารถด้านการสอน  
โดยครูต้องเข้าใจเนื้อหาวิชาที่สอน เข้าใจกระบวนการวิธีในการปกครองระบอบประชาธิปไตย  
ปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดกับนักเรียน และ วิทิต (Witty, 1974, pp. 622-671 )  
พบว่า ครูดีที่นักเรียนต้องการควรมีเจตคติที่ดีต่อระบอบประชาธิปไตย

6.2 คุณลักษณะครูด้านบุคลิกภาพ เป็นตัวพยากรณ์ที่สามารถพยากรณ์  
ผลการปฏิบัติงานของครูโดยรวมได้ ทั้งนี้เนื่องจากบุคลิกภาพเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งของครูที่  
พึงมี เพราะมีความสำคัญทั้งในด้านส่วนตัวและอาชีพการงาน กล่าวคือ บุคคลใดมีบุคลิกภาพที่ดี  
ย่อมเป็นที่ชื่นชอบของบุคคลที่พบเห็น ก่อให้เกิดความไว้วางใจ เลื่อมใส และศรัทธา พร้อมทั้งจะ  
ให้การสนับสนุนทุกโอกาส ส่งผลถึงความสำเร็จในหน้าที่การงาน (วิไลลักษณ์ ราษฎร์น้อย,  
2543, หน้า 49) ดังที่ อำพา ขอสดมภ์ (2526, หน้า 45-50) กล่าวว่า บุคลิกภาพมีความสำคัญต่อ  
ชีวิตมนุษย์ ผู้ที่มีบุคลิกภาพดีย่อมประสบผลสำเร็จมากกว่าผู้ที่มีบุคลิกภาพไม่ดี เพราะการมี  
บุคลิกภาพที่ดีจะเป็นรอยพิมพ์ใจแก่ผู้พบเห็น และเป็นสิ่งที่จะช่วยบุคคลในการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับ  
คนอื่น ดังนั้น ครูที่มีบุคลิกภาพดี ย่อมเกิดความพร้อมความมั่นใจในการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมี  
ประสิทธิภาพ เพราะบุคลิกภาพของครูนั้นมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการสอนของครู  
สแตรง (Strang, 1953, p. 24) ให้ความเห็นว่า บุคลิกภาพของครูมีผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ของ  
ผู้เรียน สอดคล้องกับ ไชมอนด์ (Symond, 1947, p. 253) ที่กล่าวว่า บุคลิกภาพของครูมีผลต่อ  
บุคลิกลักษณะและการปรับตัวของนักเรียน การที่ครูมีบุคลิกภาพดี จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ชี้ถึงการมี  
คุณภาพของครู เป็นเครื่องแสดงถึงประสิทธิภาพของการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพของ  
ประชากร ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้า ชะวรัชชัย ภาติณฐ (2533, หน้า  
68-80) ได้กล่าวว่ารูปร่างลักษณะเป็นการแสดงออกที่เห็นชัด สัมผัสได้ทางตา เช่น การแต่งกาย  
รูปร่างลักษณะสามารถทำให้เกิดความนิยมชมชอบได้ จะเห็นได้ว่า ด้านบุคลิกภาพเป็นความ  
สมบูรณ์ของรูปร่างลักษณะที่แสดงให้เห็นถึงความแจ่มชัดของสิ่งนั้น ๆ เมื่อมองหรือสัมผัสก็ควรรับรู้ได้  
ทันที ไม่จำเป็นต้องหาความหมายเชิงปริยาย ซึ่งจะเห็นว่า ครูยังต้องเป็นแบบอย่างด้านบุคลิกภาพ  
และเป็นแม่แบบที่ดี และชนิต ชุ่มจิตร (2541, หน้า 154-155) กล่าวว่า งานการสอนเป็นงานที่ต้อง  
อาศัยผู้ประกอบอาชีพที่มีบุคลิกภาพดี ทั้งนี้ เพราะครูมีการพบปะสังสรรค์ หรือมีปฏิสัมพันธ์กับ  
บุคคลหลายฝ่ายในวันหนึ่ง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับนักเรียนที่ครูจะต้องรับผิดชอบ เพราะนอกจาก

ครูจะมีหน้าที่ในการสั่งสอนอบรมทางด้านวิชาการความรู้ทั่วไปแล้ว บุคลิกภาพของครูอาจารย์ยังเป็นต้นแบบให้เด็ก ๆ ประพฤติปฏิบัติตามไปโดยธรรมชาติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรทิพย์ บุญเปี่ยมตระกูล (2543, หน้า 52) พบว่า คุณลักษณะของครูด้านบุคลิกภาพอยู่ในระดับมาก พอเจตน์ ธรรมศิริขวัญ (2545, หน้า 62) ได้ศึกษาเรื่องคุณลักษณะของครูอนุบาลที่พึงประสงค์ในทัศนะของผู้บริหารโรงเรียน และผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี พบว่า ด้านบุคลิกภาพอยู่ในระดับมาก นันธิกา สนั่นเพือก (2543, หน้า 33) พบว่า คุณลักษณะของครูที่คาดหวังในภาพรวม และองค์ประกอบด้านบุคลิกภาพอยู่ในระดับมาก และ จินดา จิโน (2535, หน้า 83-84) ได้ศึกษาพฤติกรรมการสอนของครูดีเด่นในระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า สิ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้การจัดการเรียนการสอนของครูคณิตศาสตร์มีประสิทธิภาพนั้นมาจากด้านบุคลิกภาพ

6.3 คุณลักษณะครูด้านวิชาการ เป็นตัวพยากรณ์ที่สามารถพยากรณ์ผลการปฏิบัติงานของครูโดยรวมได้อีกตัวหนึ่ง ทั้งนี้เนื่องจากงานวิชาการเป็นงานที่มีขอบเขตกว้างขวางและมีความสำคัญมากต่อหน่วยงานทางการศึกษาหรือโรงเรียน ซึ่งเปรียบเสมือนหัวใจของโรงเรียน การบริหารงานทุกด้านของโรงเรียนก็เพื่อสนองความสำเร็จของงานด้านวิชาการ หรือการเรียนการสอนทั้งสิ้น จุดมุ่งหมายของงานวิชาการอยู่ที่การสร้างนักเรียนให้มีคุณภาพ มีความรู้ มีจริยธรรม และมีคุณสมบัติที่ต้องการ ดังนั้น งานวิชาการจึงไม่ได้อยู่ที่นักเรียนอ่านออก เขียนได้เท่านั้น แต่งานวิชาการเป็นงานที่รับผิดชอบต่อคุณภาพของพลเมือง และความมั่นคงของประเทศชาติ (กิตติมา ปริดีติลล, 2532, หน้า 55) ดังที่ วัชร บวรณสิงห์ (2526, หน้า 46) กล่าวว่า ครูที่ดีควรมีความรู้ในวิชาที่สอนอย่างถ่องแท้ มีความรู้กว้างขวางในสิ่งใหม่เกี่ยวกับวิชาที่สอน มีการศึกษาค้นคว้าหาความรู้อยู่เป็นนิจ และสามารถนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอน มีความรู้ความสามารถพิเศษนอกเหนือจากสาขาวิชาที่สอน และควรมีความรู้ในวิชาชีพครูเป็นอย่างดี สามารถเป็นครูชั้นอาชีพ อบรม สอนนิบาล และ กุศลธิ องค์ศิริพร (2525, หน้า 321-327) ได้กล่าวถึงเกณฑ์มาตรฐานของครูไว้ว่า ผู้เป็นครูนั้นจะต้องมีความรู้ด้านวิชาการ (General Education) ซึ่งเป็นความรู้ด้านที่มีความสำคัญสำหรับผู้ที่เป็นครู โดยเฉพาะครูที่สอนระดับมัธยมศึกษา และอุดมศึกษา ธีรศักดิ์ อัครบวร (2544, หน้า 71) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะทางด้านวิชาการว่าครูต้องมีความเข้าใจศิษย์ ครูที่ดีจะต้องเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลของศิษย์แต่ละคนที่แตกต่างกันไป ยิ่งครูสามารถเข้าใจศิษย์ได้ดีเท่าใด ก็ย่อมจะสามารถเข้าใจศิษย์ในเรื่องการเรียนและความประพฤติได้ดียิ่งขึ้นเท่านั้น ปรีชา สุขคุณ (2527, หน้า 6-8) กล่าวว่า คุณลักษณะที่ดีของครูด้านวิชาการนั้น ครูต้องมีความรอบรู้ในวิชาที่สอน และต้องเชี่ยวชาญในเทคนิคการสอน สามารถถ่ายทอดความรู้

โดยไม่ปิดเบียน และปิดบังอำพราง จัตรชัย อรณนันท (2529, หน้า 156) ได้กล่าวถึงความสำคัญของงานวิชาการว่าเป็นการดำเนินงานเกี่ยวกับการสอนโดยตรง โดยครอบคลุมถึงการใช้หลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการศึกษา และ ศรีสมร พุ่มสะอาด (2530, หน้า 44-49) ได้ทำการสัมภาษณ์ เสน่ห์ จามริก เสรี วงษ์มณฑาและพระราชวรบุรี เกี่ยวกับคุณลักษณะของครูดี พบว่า ครูดีควรมีคุณลักษณะด้านวิชาการ คือ ต้องมีความรู้ในด้านวิชาการทั่วไปที่จะสอนวิชาครูอย่างกว้างขวาง และทันต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชนี้ ะสมัน (2533, หน้า 88-89) ซึ่งพบว่า ด้านวิชาการครูควรมีการศึกษา และค้นคว้าหาความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ และนำความคิดใหม่ ๆ มาใช้แก้ปัญหาเกี่ยวกับการสอน ธนรัชต์ บุรีสูงเนิน (2544) ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกับ ประสิทธิภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตภาคตะวันออก พบว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก และ พันัส เจริญวงศ์ (2543) พบว่า การบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

#### ข้อเสนอแนะ

##### ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากการวิจัยพบว่า ครูในสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก มีคุณลักษณะของครูต่ำกว่าคุณลักษณะของครูในสถานศึกษา ประถมศึกษา สถานศึกษามัธยมศึกษาและสถานศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษา ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนควรจัดหาทรัพยากรให้เพียงพอกับความต้องการของสถานศึกษา โดยการระดมทุน ระดมความคิด จัดทอดผ้าป่าการศึกษา ตลอดจนการใช้นโยบายประหยัด เพื่อบริหารทรัพยากรที่มีอยู่ให้เพียงพอกับความต้องการ

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดให้มีโครงการพัฒนาครูและบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ เช่น ส่งครูเข้าฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การสัมมนาทางวิชาการ การศึกษาดูงาน หรือสนับสนุนให้ศึกษาค้นคว้าในระดับที่สูงขึ้น โดยเฉพาะครูอาจารย์ที่มีวุฒิไม่ตรงกับสาขาวิชาที่สอน เพื่อเพิ่มศักยภาพครูผู้สอน

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมอบหมายงานที่เหมาะสมกับความถนัด และความ



สนใจ เพื่อให้ครูได้แสดงความสามารถได้เต็มศักยภาพของตน ชมเชย ให้กำลังใจ ยกย่องให้ความสำคัญ  
สำคัญจนเกิดความภาคภูมิใจ พร้อมทั้งปรับสวัสดิการ ค่าตอบแทนให้เหมาะสมกับมาตรฐาน  
วิชาชีพครู เพื่อเป็นแรงจูงใจให้ครูเพิ่มความทุ่มเทในการปฏิบัติงานมากขึ้น

1.4 จัดกิจกรรมที่ส่งเสริม และกระชับความสัมพันธ์ระหว่างครู เพื่อให้เกิดความ  
สนิทสนม รักใคร่กลมเกลียวกันยิ่งขึ้น เช่น งานเลี้ยงสังสรรค์ในโอกาสพิเศษต่างๆ การศึกษา  
ดูงานและทัศนศึกษา เพื่อครูจะได้ร่วมมือร่วมใจกันทุ่มเทการปฏิบัติงานให้เกิดผลดีต่อสถานศึกษา  
ต่อไป

1.5 ผู้บริหารควรจัดให้มีการติดตามประเมินผล การนิเทศและการพัฒนาบุคลากร  
อย่างต่อเนื่อง

1.6 สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ควรกำหนดนโยบาย  
เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาวิชาชีพครูให้ชัดเจนและยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครู เพื่อเป็นการสร้าง  
ความมั่นใจในวิชาชีพ

1.7 สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ควรจัดสรร  
งบประมาณที่เพียงพอในการพัฒนาบุคลากรครูสถานศึกษาเอกชน มากกว่าเป็นผู้ประสานและ  
บริหารเท่านั้น

2. จากการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของครูที่สัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานของครูใน  
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก ด้าน  
การสอน ด้านวิชาการและด้านสุขภาพกายและจิต อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ จึงควรดำเนินการดังนี้

2.1 พัฒนาคุณลักษณะของครูด้านการสอนและด้านวิชาการโดยการส่งครูเข้าฝึก  
อบรมเชิงปฏิบัติการ การสัมมนาทางวิชาการ การศึกษาดูงานและการสนับสนุนให้ศึกษาต่อใน  
ระดับที่สูงขึ้น

2.2 มุ่งเน้นด้านวิชาการ โดยจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมสนับสนุนให้ทั้งครูและนักเรียนได้  
พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและสร้างวิสัยทัศน์ของโรงเรียนโดยมุ่งเน้นด้านวิชาการ เช่น จัดสัปดาห์  
ทางวิชาการ หรือจัดโครงการส่งเสริมความเป็นเลิศด้านวิชาการ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้

2.3 สถานศึกษาในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออกควรจัดทำโครงการ  
โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพตามนโยบายของกระทรวงสาธารณสุข เพื่อพัฒนาคุณลักษณะของครูด้าน  
สุขภาพกายและจิต

3. จากการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของครูที่สัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานของครูใน

สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านคุณธรรม และความประพฤติ และด้านการอบรม เน้นแนวและการปกครองอยู่ในระดับปานกลาง ผู้บริหารควรดำเนินการดังนี้

3.1 ผู้บริหารควรมีนโยบายให้ครูผู้สอนกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานของตนเองให้สูงขึ้น เพื่อเป็นเป้าหมายในการพัฒนางานของแต่ละบุคคล ควรมีการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ครูที่มีผลการปฏิบัติงานดีด้วยการชมเชยหรือให้รางวัล มอบหมายงานหรือจัดกิจกรรมที่ทำหาความสามารถของครู เพื่อกระตุ้นให้ครูรู้สึกเกิดความมุ่งมั่น ทะเยอทะยานในการปฏิบัติหน้าที่ของตน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. จากการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของครูในสถานศึกษาเอกชนต่ำกว่าคุณลักษณะของครูในสถานศึกษาอื่น ๆ ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก จึงควรทำวิจัยเชิงลึกถึงสาเหตุ หรือปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะของครูในสถานศึกษาเอกชน รวมทั้งการทำวิจัยซ้ำโดยใช้เทคนิคการวิจัยอื่น และกลุ่มตัวอย่างการให้ข้อมูล หรือ กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษากลุ่มอื่น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุม และชัดเจนยิ่งขึ้น

2. จากการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของครูที่สัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานของครู ด้านการสอน ด้านวิชาการ และด้านสุขภาพกายและจิตอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ จึงควรดำเนินการวิจัยครั้งต่อไปในเรื่องต่อไปนี้

2.1 ศึกษาปัญหาการดำเนินงานด้านการสอน ด้านวิชาการ และด้านสุขภาพกายและจิตของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก

2.2 ศึกษาความต้องการความช่วยเหลือในการดำเนินงาน ด้านการสอน ด้านวิชาการ และด้านสุขภาพกายและจิตของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก

3. จากการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของครูที่สัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานของครู ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านคุณธรรมและความประพฤติ และด้านการอบรม เน้นแนว และการปกครองอยู่ในระดับปานกลาง ฉะนั้น ควรให้มีการศึกษาปัญหาการดำเนินงานด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านคุณธรรม และความประพฤติ และด้านการอบรม เน้นแนว และการปกครองของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก

4. จากการวิจัยพบว่า ผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก อยู่ในระดับมาก ฉะนั้น ควรให้มีการศึกษาปัจจัย หรือสาเหตุที่ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคอื่น ๆ

มหาวิทยาลัยบูรพา  
Burapha University